

DÜŞÜNENLERİN DÜŞÜNCELERİ

Yeniden düzenlenip uygulamaya girecek olan IV. Plan'ın başarılı olması, başarısızlığa yolaçabilecek olguların tek tek ve doğru saptanmasına bağlıdır. Öncelikle, ne kadar iyi plan yapılırsa yapılsın, saptanan sorunlara ne denli geçerli çözüm yolları bulunursa bulunsun, uygulama anında devreye girecek bürokrasi, taraflı ya da beceriksiz ise, sonuç başarısızlık olacaktır. Bu büyük tehlike ortadan kaldırılmadan plan düzenlemek bile gereksizdir. Ülkenin yarı sömürge olarak kalmasında ve sanayileşmemesinde çıkarları olan dış çevrelerin etkisinin kırılması da, planın başarısızlığa uğra-

dır. Eğer temel olguların çözülmesi yolunda bir strateji izlenir ve Dördüncü Plan da buna dayanarak düzenlenirse, o zaman, gerçekçi ve toplum yapısını değiştiren bir plan ortaya çıkmış olacaktır. Dördüncü Plan'ın stratejisinde yalnız ikinci hatta, üçüncü derecede önem taşıyan sorunların ele alınmasına gidilecek olursa, geri çekilen plan stratejisi gibi hayali düzeyde kalmak kaçınılmazdır. Eğer temel olguların çözülmesi yolunda bir dördüncü Planda buna dayanarak düzenlenirse, o zaman, gerçekçi ve toplum yapısını değiştiren bir plan ortaya çıkmış olacaktır.

Dördüncü Kalkınma Planı Yenilenirken...

Dördüncü Plan, 1978 başlarında yeniden hazırlanacak ve yeni siyasal iktidar, toplum gelişmesini, yeni bir dönem için kendi tercihlerine göre yönlendirecektir. Bu yönlendirmenin başarılı olması yalnız Türkiye'nin çağdaşlaşması değil, fakat varlığıyla da ilgilidir. Başarılı olmak, kesinlikle zorunlu duruma gelmiştir.

Başarılı olmanın temel koşulu, başarısızlığa neden olabilecek olguların tek tek ve doğru olarak saptanması, saptanan olguların irdelenerek sorunların açıklıkla sergilenmesi ve bunlara gerçekçi çözüm yollarının uygulanmasıdır. Burada önemli olan devletin uygulama mekanizmasıdır. Mekanizma, "parsellenmiş" ise, devlet kadrolarının tarafsızlaştırılması, yani devletin belli bir anlayışın tutsaklığından kurtulması gereklidir. Ne kadar iyi bir plan yapılırsa yapılsın, saptanan sorunlara ne denli geçerli çözüm yolları bulunursa bulunsun, uygulama anında devreye girecek bürokrasi taraflı ya da beceriksiz ise, sonuç başarısız olacaktır. Bu büyük tehlike ortadan kaldırılmadan plan hazırlamak bile gereksizdir. Bu sorunun çözümü, planlama dışı siyasal iktidarın sorunu olmakla birlikte, son yıllarda Üçüncü Plan uygulamalarının ne denli yozlaştırıldığı hatırlanırsa, vurgulanması gereklilik göstermektedir.

Planın uygulama ortamının geçerli bir ortam olarak yaratıldığı varsayımı

YAZAN:

Coşkun ÜRÜNLÜ

[Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlık Müşaviri]

üzerine, başarısızlığa neden olabilecek olgular ülke somutu gözönüne alınarak şöyle gözlemlenebilir:

Ülkenin yarı-sömürge olarak kalmasında çıkarları olan dış çevreler, Türkiye'nin kendi kaynaklarıyla hızla sanayileşerek bağımsızlığını güçlendirmesini arzulamazlar. Böyle çabaları engellemek, yavaşlatmak ya da yozlaştırmak yollarını kullanırlar. Bazı iyi niyetli kişilerin, "İkinci Dünya" diye dost gördükleri Avrupa ülkelerinin, AET ile yapılan Ankara Andlaşmasını, Katma Protokol ile yozlaştırarak, ülke sanayileşmesini baltaladıkları bu gerçeğin bir kanıtıdır. O halde, Türkiye'nin sanayileşmesini baltaladıkları bu gerçeğin bir kanıtıdır. O halde, Türkiye'nin sanayileşme yoluyla bağımsızlığının sağlanmasını engelleyici olan dış güçlerin kırıl-

ması, başarısızlığa neden olabilecek ilk olgunun giderilmesi anlamına gelecektir.

Başarısızlığa neden olabilecek ikinci temel olgu ise, yatırım hacminin artırılması için kaynak katlığı sorununun çözülmemesidir. Bir toplumun belli bir sanayi gelişmişlik düzeyine varması, ama o noktada tıkanıp kalmaması için, varolan geri üretim biçiminin etkin önlemlerle ortadan kaldırılması gereklidir. Yarı-feodal bir yapının dışa bağımlı, çarpık bir kapitalizmin etkisi altında kaynak yaratılarak yeni yatırımlara olanak sağlanması beklenebilir. Toprak düzeninin değiştirilememesi durumunda sanayie gerekli ek kaynak bulunamayacağı açıktır. Topraktaki egemen zümrelerle işbirliği durumundaki belirli çevreler arasındaki ittifak bozulmadığı sürece de bu sorun çözülemez. Gerçekten de, 1971 döneminin toprak reform çabalarının üç-dört yıl içinde yozlaşması, bu ittifakın gücünün ve bugünün tüm şiddetiyle açığa çıkan kaynak yetersizliğinin asıl nedenlerinin kanıtıdır.

ÖNCE TOPLUMSAL YARAR İÇİN...

Önemli olgulardan biri, ülkenin ulaştırma olanaklarının geliştirilerek iç pazarın bütünleştirilmesidir. İç pazarın genişletilmesinin karayolları politikasıyla sürdürülmesinin, toplumun geleceğinin dışa bağımlılığını daha da artırıcı bir rol

oynadığı artık kanıtlanmıştır.

Demiryolu ağını genişletme politikasının ağırlık kazanmasına hız verilmesi gereklidir. Başka bir olgu da, maden kaynaklarının toplumsallaştırılmasıdır. Bu, kaynakların ülkenin yararları doğrultusunda kullanımını demektir. Kâr yerine toplumsal yararın çoklaştırılması ilkesi altında, maden kaynaklarının kullanılması yalnız bugünkü kuşakların yararlarının da düşünülmesi anlamını taşır.

BAŞARI YOLU...

İşsizliğin artmasını önleme, üretim artışı sağlama, yatırımları gerçek kaynaklarla karşılama, ihracat artışlarını hızlandırma, kredi kullanımını spekülasyon ya da tüketim alanlarından uzaklaştırma, vergileme politikasını iyileştirme sonuçlarına varabilmek için uygulanacak ilkeler hep yukarıda temel olgu olarak kabul edilen noktaların çözülmesine

bağlıdır. Ashında, bu temel olguların çözülmesi günümüzün darboğazları olarak görünen enerji ve döviz yokluğunun da çözülmesinin ön koşullarıdır. Gerçekten, temel olguların çözülmesi için düzenlenecek sistematik bir yaklaşım, Dördüncü Plan'ın stratejisinin de dolaylı olarak ortaya çıkarılması anlamına gelecektir.

Dördüncü Plan'ın stratejisinin ikinci, hatta üçüncü derecede önem taşıyan sorunları ele alması yoluna gidilecek olursa, oluşacak strateji belgesi, geri çekilen plan stratejisi gibi hayali olmaya mahkumdur. Eğer temel olguların çözülmesi yolunda bir strateji izlenir ve Dördüncü Plan da bu stratejiye dayanarak düzenlenecek olursa, ancak o zaman gerçekçi, geçerli ve toplum yapısını değiştiren bir plan ortaya çıkmış olacaktır. Yoksa, sorunların çözülmesi hem olanaksızlaşacak hem de Türkiye sosyo-ekonomik bunalımdan kolay kurtulamayacaktır.